

Waarom lichaamscontact (ook) in de kinderopvang onmisbaar is

Aanraken, een levensbehoefte

Kinderen hebben behoefte om aan te raken en aangeraakt te worden. Door onder meer de Amsterdamse zedenzaak komt deze basisbehoefte steeds meer onder druk te staan. In de praktijk krijgen pedagogisch medewerkers te maken met een lastige 'spagaat': kunnen zij in hun contact met de kinderen professioneel en correct handelen, zonder dat de ontwikkeling en het welbevinden van de kinderen in gevaar komt? Dat kan echt anders, vindt Marijke Sluiter, auteur van het boek *Aanraken, een levensbehoefte*.

Kinderen hebben behoefte om aan te raken en aangeraakt te worden. Door onder meer de Amsterdamse zedenzaak komt deze basisbehoefte steeds meer onder druk te staan. In de praktijk krijgen pedagogisch medewerkers te maken met een lastige 'spagaat': kunnen zij in hun contact met de kinderen professioneel en correct handelen, zonder dat de ontwikkeling en het welbevinden van de kinderen in gevaar komen? Dat kan echt anders, vindt Marijke Sluiter, auteur van het boek *Aanraken, een levensbehoefte*.

Waarom is het zo belangrijk dat kinderen aangeraakt worden?

'Stoeien, aan haren frunniken, tegen elkaar aanhangen: als je kinderen in hun bezigheden observeert zie je dat ze voortdurend lichaamscontact maken. Dit gedrag zie je bij alle jonge zoogdieren. Het is een basisbehoefte, net als veiligheid en aandacht. Het is daar zelfs een belangrijk onderdeel van. Door liefdevol aanraken voelt een kind dat het geliefd is, ervaart het de aandacht die de ander aan hem besteedt. Voelen ervaar je veel directer dan taal. Horen dat er van je gehouden wordt is fijn, maar komt minder diep binnen als de ervaring via het tastorgaan. En als je weet dat er van je gehouden wordt, voel je je veilig.'

'Er zijn als reactie op het drama in Amsterdam scholen waar leerkrachten kinderen nooit mogen aanraken, zelfs niet als ze een pleister opplakken. (Ja, dat schijnt te kunnen!) Ook de kinderen moeten van elkaar afblijven. Ik vind dat een ernstige misvatting. Observeer maar eens hoe vaak mensen elkaar aanraken in de openbare ruimte. Een klopje op een schouder, met een paar vingers heel kort de arm aanraken, een hand geven of een high five maken, het zijn universele gebaren die deel uitmaken van onze communicatie. Op het sportveld is lichaamscontact een uiting van vreugde, en bij verdriet is de arm om de schouder nog altijd de eerste reactie die in je opkomt, ook als je de persoon in kwestie niet zo goed kent.'

Welk risico lopen kinderen die weinig aangeraakt worden dan?

'Aanraken is een natuurlijk onderdeel van ons contact met anderen. Aangeraakt worden is een oerbehoefte, en die is zó sterk dat iemand die tekortkomt daar onbewust naar gaat zoeken. Kijk maar eens naar oudere mensen die alleen zijn komen te staan. Als je op bezoek komt heb je moeite om je hand weer terug te krijgen, zo blij zijn ze met je aanwezigheid! Kinderen met zo'n tekort gaan dat ook compenseren, door te stoeien of aan elkaar te frunniken, of ze gaan 'klieren', waardoor de volwassenen van wie ze aandacht willen hen hopelijk vastpakken. Deze kinderen lopen zelfs gevaar om van de verkeerde mensen aandacht te krijgen. Het zijn gemakkelijke slachtoffertjes, ze hunkeren naar fysiek contact. Dat is niet seksueel gericht, maar mensen die kinderen misbruiken lijken dat onderscheid niet te

kennen. Kinderen die voldoende worden geknuffeld, die met elkaar kunnen stoeien en aanraakspelletjes mogen spelen zijn minder kwetsbaar.'

'Fysiek contact is dus nodig voor zowel het emotionele als het fysieke welbevinden. Dat contact draagt bij aan de communicatie en speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van sociale vaardigheden, met name in de empathie. Hier ligt dan ook een belangrijke taak voor de kinderopvang. Het aantal uren dat het kind thuis kan spelen is sterk afgenomen, en speelkameraadjes als broertjes en zusjes, buurkinderen en nabije familie zijn niet altijd voorhanden, de kinderopvang heeft hierin dus een belangrijke taak!'

Veel volwassenen maken zich zorgen om ongewenst gedrag en lossen dat op door lichaamscontact te verbieden. Hoe kun je grensoverschrijdend gedrag voorkomen en toch voldoen aan de behoefte van kinderen om elkaar aan te raken en aangeraakt te worden?

'Van iets niet doen leren kinderen niets. Onderdrukte behoeften leven bovendien onder de oppervlakte verder en komen op vervormde manieren weer boven. In een natuurlijke ongedwongen situatie regelen kinderen hun gevoelens zelf, en zijn de volwassenen er om hen bij te sturen als ze te ruw met elkaar omgaan. Aan kinderen die ongewenst gedrag vertonen of niet gewend zijn aan aanraken kun je gestructureerd spel aanbieden (zie kader). In mijn boek *Aanraken, een levensbehoefte* heb ik voor elke leeftijd – van peuter tot puber – geschikte aanraakspelletjes verzameld. Door die te spelen kan de begeleider het gedrag van kinderen binnen acceptabele grenzen sturen. Zo leren ze voorzichtig te zijn, te ontdekken dat niet iedereen hetzelfde prettig vindt, en dat degene die aangeraakt wordt altijd 'de baas' is. Een liedje, verhaaltje of theaterspel biedt een gemoedelijke, ontspannen sfeer en zorgt voor houvast. De rust daalt – na de eerste onwennigheid – neer over de groep. Al snel vragen de kinderen naar meer en merk je dat ze respectvoller worden.'

En hoe zit dat met de begeleiders, en vooral met mannen in de groep?

'Op mijn studiedagen komen veel mannen met de vraag of zij het aanraakspel niet beter aan hun vrouwelijke collega's kunnen overlaten. Dat vind ik niet, dan capituleer je en regeert de angst. Laat zien dat je je vak verstaat en de kinderen geeft wat ze nodig hebben. En dat is naast een heleboel andere dingen ook aanraken. Mannen zijn anders dan vrouwen, zij hebben de kinderen weer iets anders te bieden. Je bent wat steviger, geeft kinderen meer vrijheid, laat hen wat meer risico's nemen en schrikt niet van stoeiende kinderen.'

'Het is verschrikkelijk wat de mannelijke kinderopvangmede- ➤

Opvallend nieuws

Leuke feitjes

Handige tips...

Dagelijks op het Twitter-account van KIDDO!
Voor professionals in de kinderopvang 0-12,
studenten & pedagogen. Volg jij ons al?

Ook door middel van onze nieuwsbrief blijf je
goed op de hoogte, meld je aan via:
kiddo.net/nieuwsbrief

DE REDDING

EERSTE HAZERSWOUDSE
BAKFIETSBOUWERIJ

SPECIAAL VOOR KDV EN BSO:

Praktisch en betrouwbaar,

economisch en veilig

groen en leuk!

Bel 0031 650880290 of kijk eerst even op deredding.nl

“KINDEROPVANG IS DEFINITIEF DE KINDERSCHOENEN ONTGROEID”

VOLWASSEN GEWORDEN!

Terugblik op dertig jaar kinderopvang

Liesbeth Schreuder

NIEUW

Liesbeth Schreuder beëindigt in 2013 haar werkzame leven. Zij laat kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang dit boekje na. Als cadeau aan de sector waarin zij met zoveel plezier heeft gewerkt. Vanuit haar persoonlijke visie kijkt zij in dit boekje terug op dertig jaar kinderopvang in Nederland. Haar conclusie: de kinderopvang is definitief de kinderschoenen ontgroeid. Kinderopvang is een basisvoorziening geworden, maar wel eentje waar je voor betaalt.

ISBN 9789085600626 | 56 pagina's | € 7,50

Bestel online op: www.swpbook.com/1670

Nederlands
Jeugd
instituut

Uitgeverij
SWP

Uitgaven van Uitgeverij SWP zijn verkrijgbaar in de boekhandel en te bestellen op onze website
Postbus 257 | 1000 AG Amsterdam | T. 020 330 72 00 | www.swpbook.com

werkers nu overkomt. Er zijn vaders die de mannelijke begeleiders dreigend melden dat ze het niet moeten wagen om hun kind te helpen op het toilet, of hun kinderen waarschuwen dat de mannelijke begeleider 'met zijn poten' van hen af moet blijven. Elke man die hierdoor de kinderopvang verlaat is een verlies voor de kinderen! Kinderen zaten al in een vrouwenwereld, dat is er na de zedenzaak alleen maar slechter op geworden. Ik hoop dat we ervoor kunnen zorgen dat mannen graag weer met kinderen werken en trots zijn op hun beroep. We moeten daarnaast een duidelijker onderscheid maken tussen aanraken en seksualiteit. Er zijn allerlei praktische, sociale, zorgzame aanrakingen, die heel normaal zijn. En die hebben niks met seks te maken. Het eerste is belangrijk voor het tweede, maar staat er in eerste instantie en zeker bij kinderen los van. Die overtuiging moeten we weer terugveroveren!

Hoe kunnen we aanraken weer gewoon maken?

'Om leerkrachten en pedagogisch medewerkers te beschermen tegen achterdochtige ouders zou het effect van aanraken nog verder moeten worden onderzocht. Er zijn al veel bewijzen dat het voor de ontwikkeling van kinderen onmisbaar is, maar in Nederland is er nog vrijwel geen onderzoek gedaan. Aangezien aanraken positieve effecten heeft op het immuunsysteem, de gezondheid, de sociale vaardigheden en het leervermogen is het de moeite waard het verder te onderzoeken.

Maar daar zou ik niet op willen wachten. Gezien de positieve geluiden over aanraken bij kinderen uit Zweden, Denemarken en ook uit Nederland zou ik nu al aanraakspelletjes in het curriculum van elke school en kinderopvangcentrum willen opnemen, zodat alle kinderen leren hun grenzen en die van anderen te respecteren, elk kind de gelegenheid krijgt om positieve ervaringen op te doen met zorgzaamheid en ieder kind ervaart hoe het is om zorgvuldig met hun eigen en elkaars lichaam om te gaan. Als je aanraken in de opvang eenvoudig houdt met af en toe een spelletje, kost het je geen enkele moeite. Integendeel, je krijgt er een heerlijke groep voor terug, waar pesten, onrust en buitensluiten van kinderen veel minder voorkomen en waarmee kinderen een gezonde basis leggen voor hun lichamelijke ontwikkeling. ◀

Meer over aanraken

Marijke Sluijter is hoofdredacteur van Educare en auteur van *Aanraken, een levensbehoefte*, Uitgeverij SWP. Meer informatie vind je op www.aanrakeneenlevensbehoefte.nl, waar je ook een gratis e-cursus vindt.

Op 28 mei geeft Marijke een deelsessie op het 2e Jaarcongres: Leve het jonge kind. Kijk op www.hetjongekind.nl

Aanraakspelletjes

Er zijn in de kinderopvang allerlei momenten die geschikt zijn om kinderen op een gezonde manier bewust maken van hun eigen en elkaars lichaam en hen uit te nodigen voor elkaar te zorgen. Een paar voorbeelden:

- Als na het spelen in de zandbak de kinderen het zand van zich afkloppen, mogen ze dat ook bij elkaar doen. Ruggen worden dus gezellig samen geveegd en geklopt. Een liedje erbij maakt het nog iets gemakkelijker om het aan te sturen. De meeste begeleiders van jonge kinderen doen dat al, een laatste regel is er zo bij bedacht!
- Als de kinderen weer de ouderwetse handenklapspelletjes spelen voeg je deze toe: pak de hand van een

kind met twee handen vast en 'loop' dan om en om met je handen naar boven. Boven aangekomen roetsj je in één keer naar beneden! Het versje 'olleke bolleke rubisolleke olleke bolle knol!' is heel geschikt voor dit spelletje. Herhaal dit drie keer en doe dan de andere arm. Heerlijk kippenvetgevoel! Door dit spelletje leren kinderen spelenderwijs dat ieder kind anders is en dat ze met elkaar rekening moeten houden. De een houdt nu eenmaal van zacht, de ander van stevig. Het is de bedoeling dat ze daarnaar vragen en elkaar aanwijzingen geven. Je kunt ditzelfde spel ook met drie kinderen laten spelen. Dan komt er een dimensie bij: twee kinderen die tegelijk de armen van het derde kind 'masseren' moeten nu op elkaar letten en het tempo afstemmen.

- Op een regenachtige dag kun je een tuttel dag organiseren, met een kapper en een nagelverzorgingshoekje. In de kapsalon worden de haren 'net alsof' gewassen en gedroogd (zacht of hard blazen). De vingers door de haren halen om te kammen. Leg haarklemmetjes, elastiekjes, kammen en borstels neer en laat de kinderen gekke kapsels bij elkaar maken. Geef kindernagellak en schaf een setje met henna aan om de handen te kunnen versieren. Er zijn prachtige patroontjes te koop bij de toko of Turkse winkel. En natuurlijk krijgen de 'klanten' een lekkere handmassage!